

ПОВЕРНЕННЯ ТА ПАМ'ЯТЬ: ФОРМОТВОРЧІ АСПЕКТИ РЕМЕЙКУ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ФЕНОМЕНУ

Шевченко Н. В.

*аспірантка кафедри філософської антропології,
філософії культури та культурології*

*Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна*

Культура відображає різноманітні форми мислення та творчу діяльність різних соціальних груп і окремих індивідів, формуючи універсальний простір взаємодії різних культурних практик та соціальних інститутів, в якому культурна пам'ять постає як динамічна практика, що повторюється і транслює актуальні культурні смисли через певні інваріантні тексти [1, 54–59]. Культурна пам'ять пов'язана з феноменом культурної ідентичності, яка укорінюється в пам'яті і є однією з основних її функцій. Підтримання культурної ідентичності передбачає постійне звернення до тих текстів, образів та символів культурної пам'яті, які вважаються найбільш затребувані в даний проміжок часу, тому минуле постійно реконструюється та перестворюється в мінливій сучасності [2; 3]. Таким чином культурна ідентичність формується на основі пам'яті про своє минуле з тих образів, які носять соціально значимі цінності для певного суспільства [4].

Культурна пам'ять, задіяна у творчому механізмі пригадування та актуалізації, зберігає минуле як таке, що існує і є панхронічною [1]. Цим творчим механізмом пригадування та актуалізації, який описує Я. Ассман, на нашу думку постає ремейк, що забезпечує сталість процесів відновлення та осучаснення. Креативний чинник культурної пам'яті стає причиною звернення до текстів, символів та образів минулого в мистецтві, де минуле постійно перебуває в стані готовності до відновлення. У процесі повернення та відновлення текстів, символів та образів минулого, змінюється їх склад, зміщуються акценти в їх структурі, зростають їх сенси тощо [5, 135].

Ремейк представляє творчий метод опрацювання культурного досвіду минулого, який через повернення звертається до пам'яті, як сховища позачасових текстів, образів та символів, відроджує їх з минулого в актуальних обставинах та впливає на формування культурної ідентичності.

Пам'ять найтіснішим чином пов'язана з процесом перетворення та повернення, адже пригадування включає в себе процеси імпринтингу або відбитку в уяві, переробки, збереження та вилучення інформації, образів тощо. Колективна пам'ять відображає процеси організації, збереження та відтворення минулого досвіду нації, утримуючи в свідомості індивідів історичні події минулого, створюючи світоглядне сприйняття на основі минулого досвіду: «Колективна пам'ять є вираженням колективного досвіду та ідентифікує певну групу, надає сенсу її минулому та відображає сподівання на майбутнє» [6, 25].

Інтерес до пам'яті диктує сама епоха. Численні випробування, що випали на долю українського народу у ХХ, а згодом і у ХХІ ст. змушують зберігати артефакти й свідчення цих подій для створення об'єктивної картини навколишньої дійсності та протистоянню ворожій пропаганді. Війна, голодомор, геноцид проблематизують способи їх відображення за допомогою відповідних культурно-мистецьких заходів, зростає роль індивідуальної пам'яті автора, свідка, історика. Відеофіксація та кінематограф взагалі, стає ефективним, правдивим, об'єктивним засобом запису і збереження свідчень та артефактів відповідних подій для формування культурно-історичної пам'яті та національної ідентичності. Сама здатність фіксувати реальність на плівку, зберігати цю реальність у безперервності, яка властива кінематографу, перетворює його на чисту пам'ять, архівуючи дійсність. Кіно постає у своїй подвійній природі як презентація та ілюзія, чиста пам'ять, що фіксує власне життя, та пам'ять-спогад, де оповідач конфігурує минуле, задаючи принципи бачення подій, їх інтерпретацію та конструюючи пам'ять про них. Кінематограф, що належить як до мистецтва, так і до сфери масових комунікацій, формує сучасну культурну ідентичність в суспільстві та впливає на інтерпретацію образів й символів минулого, що раз у раз відновлюються за допомогою ремейку як творчого механізму пригадування та актуалізації минулого. Ремейк як дієвий спосіб реактуалізації минулого, забезпечує збереження історичної та культурної пам'яті для майбутніх поколінь та сталість процесів наслідування певних цінностей та смислових орієнтирів, прийнятних в певному суспільстві.

Література

1. Assmann J. Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance and Political Imagination. Cambridge University Press, 2011. 319 P. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cultural-memory-and-early-civilization/BCCB31EDCBF10BAF4F9B084B4BC6E5A7>

2. Ассман А. Простори спогаду. Форми трансформації культурної пам'яті. Київ, 2012. 440 с.

3. Mead G. H. The Present as the Locus of Reality. *The Philosophy of the Present*. LaSalle, Illinois, 1932. Pp. 1–31.
4. Halbwachs M. On Collective Memory. University of Chicago Press, 1992. 254 p.
5. Lotman J. Culture, Memory and History: Essays in Cultural Semiotics. Palgrave Macmillan, 2019. 275 p.
6. Fentress J., Wickham Ch. Social Memory. Oxford, 1992. 229 p.